

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

גיטין צ (א-ב)

עניין: סיום המסכת: כל המגרש אשתו ראשונה אפילו מזבח מוריד עליו דמעות

מהר"ל ח"א

אפילו מזבח מוריד עליו דמעות וכו'. פירוש דבר זה, כי המזבח הוא החבור שהוא בין השם יתברך ובין ישראל אשר

ישראל נקראו אשה להקדוש ברוך הוא, והמזבח שעליו מקריבין קרבנות הוא החבור והקירוב שיש להקדוש ברוך הוא עם ישראל, וכאשר מגרש אשתו הראשונה שיש לה חבור גמור אל אישה ויש בטול אל חבור של איש ואשה, כאלו יש בטול גם כן אל חבור שהוא בין השם יתברך ובין ישראל, וזהו בכיה שהמזבח בוכה על זה, כי כל בכיה הוא בטול והפסד למי שבוכה עליו ולכך בוכין כאשר הגיע הפסד לקרוב, ודבר זה נחשב כאלו גם כן הפסד ובטול אליו בדבר מה, ולכך אמר כאשר מגרש אשתו ראשונה דבר זה בטול והפסד מה נחשב אל המזבח שהוא חבור של הקדוש ברוך הוא עם ישראל, ולכך המזבח בוכה עליו כי זה גם כן בטול אליו נחשב.

בן יהוידע

ועוד נ"ל בס"ד, ע"ד הרמז, דהתורה נקראת אשה דכתיב תורה ליה לנו משה מורשה קהלת יעקב, ודרשו רז"ל אל תקרי מורשה חלא מורשה, וגמלא יש לאדם שני נשים, שהם התורה והאשה הגשמית, ואשתו הראשונה היא התורה, כי לריך לישא אותה תחלה, ואשתו השנייה היא האשה הגשמית, ויש אחר שנושא אשה השנייה מגרש אשתו הראשונה, שלא יעסוק בתורה עוד, הגה זה אפילו מזבח שהוא מכפר ומרלה את האדם לפני המקום מוריד עליו דמעות, רמז לכוחות הדינים, כי דמעות רומזים לכוחות הדינים: ור"ה רבי יהודה פירש אם נשאת שלח, ורבי יוחנן דרש נשאו המשלת, ומפרש בגמרא הא צווג ראשון, הא צווג שני, כלומר צווג ראשון שהוא של התורה, כי היא אשתו הראשונה, שלומד תורה קודם שישא אשה הגשמית, הגה זה נשאו המשלת, אבל צווג שני שהוא של אשה הגשמית אם נשאת שלח, ולכן כתיב בתורה עץ חיים היא למחזיקים בה, שלריך להחזיק בה תמיד כל ימיו, שלא לגרשה ח"ו, כי היא הנותנת חיים לעושיה, ומולאה מאז היום:

מהרש"א ח"ה

וצענין זה מתפרש המקרא דמייתי תלמודא שאמר חזת שנית ר"ל מפריד עלמנו מווג ראשון לשני וע"פ מ"ש בסוטה איש ואשה זכו שניהם זנייהם דהיינו שם י"ה לא זכו אש אוכלתן והדמיון בזה אש המקום עמנו שמתחבר אש זכינו בשם י"ה כמ"ש רשפי רשפי אש שלהבת יה והוא ענין האש מן השמים שהיתה רצולה במקדש ראשון על המזבח שהיה אז חיבתן שלמה לפני המקום כחיבור איש ואשה בסוד י"ה וע"כ אמר שע"י שאתם היו צוגדים באישות נעורים וצווג ראשון כסות דמעה למזבח אשר צו נכזה האש של אהבה המתחבר איש ואשה וע"ז אמר כי העיד ה' זיני וזיניך גו' דהיינו שם י"ה שהוא עדות לשבטי י"ה ומחבר אש של איש ואשה ולזה אמר והיא חזרתך לחבר איש ואשה בשם י"ה ושלא תהא אש אוכלתן והיא אשת זריתך שהיה להם הברית צבית ראשון במזבח שהיתה רצולה שם מן השמים וצכן יתקיים עוד צנו כלומר וענתה שמה כימי נעוריה גו' והיה ציוס ההוא תקראי אישי גו' וכי"ר א"ס:

חתם סופר

[בל המגרש אשתו ראשונה אפילו מזבח מוריד עליו דמעות]. אמרינן בש"ס (דמ"ק) [סוטה ד' ע"א] צווג ראשון מכריזין עליו מ' יום קודם ילירת הולד, אבל בצווג שני הכל לפי מעשיו. והפירוש הפשוט הוא כמשמעו, צווג א' היינו אשתו ראשונה וצווג ב' היינו אשתו שניה. אבל שמעתי פירוש אחר כמדומה לי בשם האר"י ז"ל^(קמ), דהענין הוא כך, כיון דידוע דאיתתא פלגא דגופא ואין הלכתי עליה כי אם עם אשתו ולכן בתחלת הבריאה נצראו דו פרנופים [זכרות ס"א ע"א], ואף עתה שחלקן הקב"ה עכ"פ צשעת ילירה נצראת תיכף עמו בת זוגו שלא יכיה חסרון ח"ו בצריאת הבורא יתברך, ואז מצווגין לו כפי הנאות לו לגוף זה וצמול זה כפי מצו עזר כנגדו, וזהו נקרא צווג ראשון. אבל לאחר נצראו לאויר העולם והוא משתנה לכמה גוונים כפי בחירתו לדיק או רשע או ציוני, ועצמו משתנה ע"י מעשיו ממה שהיתה צעת הבריאה, גם צווגו משתנה כפי הנאות לו עתה, וזהו הנקרא צווג ב', כך שמעתי (קמא).

לפי פירוש זה י"ל, כיון דלעתיד לצוא יהיה עולם החיפון ויהיה הכל כמו קודם חטא, וכל אחד כתינוק שגולד דמי, יאות ליה צווגו שביה לו קודם נצראו אל העולם כיון שכך גזרה חכמתו יתברך שביה נאות לצריאת גופו אם לא ישתנה. לפ"ז לעתיד לצוא אפשר שיקרה שיצווגו שנים שלא היו צוה העולם כלל זה חלל זה, רק שקודם הבריאה היא היתה בת זוגו.

ועד"ז יש לומר מה שאמרו ז"ל המגרש אשתו ראשונה אפי' מזבח מוריד עליו דמעות, היינו אשתו ראשונה מצווג ראשון ה"ל שזכה לישא אותה אשה, ועתה על כרחך הרעו מעשיהם או הוא או היא שאינה עוד בת זוגו, (ועיין לשון רש"י בחומש [דברים כ"ד ב'] פסוק כי יקה איש אשה וגו' וביה ליה אחר, שאינו בן זוגו של ראשון, אפשר שכיון להכ"ל, וידוע שלא לן אדם צירושלים וחטאו בידו שהתמיד כיפר בכל יום על כל עוונותיהם [במדבר רבה כ"א כ"א], ועל כרחך בדעשה תשובה גם כן דל"ה זנח רשעים תועבה, וא"כ הוי כולם כיום הולדם, וזה שגירש אשתו ע"כ שלא עשה תשובה ולא כיפר עליו התמיד, ולזה המזבח מוריד עליו דמעות על שלא יכול לפעול פעולתו כהוגן (קמב).

